

Monumentnummer*: 521060

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 10 mei 2002
Kadaster deel/nr 82717/101

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*		
Tilburg	Tilburg	Noord-Brabant		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Tilburg	V			1150

Omschrijving**

Inleiding

In de uiterste noordwest-hoek van het terrein wordt het rioolwater ingenomen en verzameld in de WATERKELDER, die langs de zijgevel van het RIOOLGEMAAL is gelegen en daarmee een geheel vormt. Het dateert uit 1937 en draagt kenmerken van het Nieuwe Bouwen. Het vervult nog zijn oorspronkelijke functie. De met dit gebouw verbonden zandvang is reeds geamoveerd. Van hieruit wordt het rioolwater naar de moderne zandvang gepompt.

Omschrijving

De waterkelder bevindt zich langs de westelijke gevel van het rioolgemaal en bestaat uit twee grote, zes meter diepe betonnen bakken, die onder het maaiveld zijn gelegen en met elkaar in verbinding staan. De bakken zijn van boven open en hebben een bakstenen rand die boven het maaiveld uitsteekt. Een ijzeren balustrade is op de rand geplaatst. Boven de scheidingswand der bakken is een loopbordes aangebracht, voorzien van een balustrade. Het rioolwater wordt ingenomen via een onder het maaiveld gelegen buis. De waterkelder staat in verbinding met de pompkelder van het gemaal.

Het rioolgemaal heeft een rechthoekig grondplan en is één bouwlaag hoog onder een plat dak. De gevels zijn opgetrokken uit rode machinale baksteen. De daklijst wordt geaccentueerd door windveerpannen. De gevels in de zuidoost-hoek van het gebouwtje lopen uit in de schoorsteen (ter ontluchting van de pompkelder), die iets boven de daklijst uitsteekt. De teakhouten dubbele toegangsdeur bevindt zich in de zuidgevel, rechts van het midden. Links van de deur bevinden zich twee rechtgesloten messing vierruits vensters. In de oostelijke langshevel zijn vier rechtgesloten messing twintigruits vensters met klapparamen aangebracht, in de westelijke langshevel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vier rechtgesloten messing tienruits vensters en in de noordwestelijke gevel vier aaneengeloten messing twintigruits vensters met klapramen. Eén ver uitstekende koperen opvangbak voor regenwater van het dak is tegen de oostgevel aangebracht, en twee tegen de noordgevel.

In het interieur zijn aan beide langszijden vijf dragende gietijzeren kolommen zichtbaar tussen de vensterpartijen die zowel de betonnen liggers van het plafond alsook de transportbanen van de loopkat dragen. De wanden zijn onder de ramen betegeld met gele tegels. De vloer is belegd met rode plavuizen en de plinten bestaan uit zwarte, in de hoek geronde, tegels. Een gietijzeren trap met stalen balustrade voert naar de pompkelder. Op de begane grond staat (klink- en nagelvast) een viertal oorspronkelijke elektrische motoren opgesteld, vervaardigd door Begemann te Helmond in 1936. Rondom de motoren zijn roosters in de vloer aangebracht. In de pompkelder bevinden zich (klink- en nagelvast) zes oorspronkelijke horizontale centrifugaalpompen. De met klinkers bestrate weg naar het rioolgemaal is aan beide zijden beplant met een enkele rij lindenbomen. Deze beplanting zet zich voort langs de noordzijde van de oorspronkelijke toegangsweg, in de richting van de toegangspoort, en bovendien langs de zuidzijde van het pad naar het roosterbouwwerk.

Waardering

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als uitdrukking van een pioniersfase in de rioolwaterzuivering. Omdat omvang en vormgeving zijn afgestemd op de functie heeft het een hoge illustratieve waarde. Het heeft architectuurhistorische waarde als uitdrukking van het Nieuwe Bouwen, de samenhang tussen exterieur en interieur en vanwege de samenhang met de beplanting. Exterieur en interieur zijn nog gaaf bewaard gebleven. Het is zeldzaam omdat het een van de weinig overgebleven voorbeelden van het type rioolwatergemaal met waterkelder is. De samenhang met de andere voorgedragen objecten maakt de procesgang inzichtelijk.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Industrie

Functie

Erfbeplanting

Nutsbedrijf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument